

Phát triển du lịch văn hóa tại Quảng Nam - Thực trạng và giải pháp

Lê Đức Thọ^a

Tóm tắt:

Quảng Nam là một trong những địa phương sở hữu tài nguyên du lịch khá đa dạng, trong đó có tài nguyên du lịch văn hóa. Bài viết nhằm mục đích nghiên cứu tiềm năng phát triển loại hình du lịch văn hóa tại Quảng Nam. Phương pháp nghiên cứu được sử dụng là phương pháp thu thập tài liệu thứ cấp từ các nguồn số liệu của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quảng Nam, tạp chí, internet... Kết quả nghiên cứu cho thấy, Quảng Nam là tỉnh có tài nguyên du lịch văn hóa phong phú, đa dạng, là điều kiện để thúc đẩy du lịch phát triển. Trong những năm qua, Quảng Nam cũng đã khai thác khá hiệu quả tài nguyên du lịch văn hóa để xây dựng nên những sản phẩm du lịch văn hóa tại địa phương, thu hút khách du lịch. Tuy nhiên, phát triển du lịch văn hóa tại Quảng Nam cũng tồn tại nhiều hạn chế về hạ tầng phát triển du lịch, về nguồn nhân lực du lịch, về công tác xúc tiến du lịch... Bài viết cũng đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả phát triển loại hình du lịch văn hóa tại Quảng Nam hiện nay.

Từ khóa: *di sản văn hóa, du lịch văn hóa, tài nguyên du lịch văn hóa, phát triển du lịch văn hóa, du lịch Quảng Nam*

^a Trường Cao đẳng Nghề Đà Nẵng; 99 Tô Hiến Thành, Sơn Trà, Đà Nẵng, Việt Nam.
e-mail: tholeevtc@gmail.com

Development of Quang Nam Cultural Tourism - The Situation and Solutions

Le Duc Tho

Abstract:

Quang Nam is one of the localities with quite diverse tourism resources, including cultural tourism resources. The article aims to study the potential for the development of cultural tourism in Quang Nam. The research method used is the method of collecting secondary documents from the data sources of Quang Nam Department of Culture, Sports and Tourism, magazines, internet ... The results of the study showed that Quang Nam is a province with rich and diverse cultural tourism resources, which is a condition for promoting tourism development. Over the years, Quang Nam has also effectively exploited cultural tourism resources to build local cultural tourism products, attracting tourists. However, the development of cultural tourism in Quang Nam also has many limitations on tourism development infrastructure, tourism human resources, tourism promotion ... The article also proposes a number of solutions to improve the efficiency of developing cultural tourism in Quang Nam today.

Key words: *cultural heritage, cultural tourism, cultural tourism resources, cultural tourism development, Quang Nam tourism*

Received: 10.02.2022; Accepted: 15.5.2022; Published: 29.6.2022

Đặt vấn đề

Quảng Nam là nơi giao thoa của các nền văn hóa Sa Huỳnh, Champa, Việt, Hoa, Ấn Độ,... có tiềm năng du lịch văn hóa đặc sắc mang đậm tính dân tộc với những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể. Trải qua thăng trầm của lịch sử, Quảng Nam vẫn lưu giữ được những tài nguyên văn hóa vô cùng độc đáo, có giá trị nhân văn sâu sắc, tiêu biểu là hai di sản văn hóa thế giới là Đô thị cổ *Hội An* và *Khu đền tháp Mỹ Sơn*, cùng các di tích lịch sử - văn hóa Champa khác như Phật viện Đồng Dương, cố đô Trà Kiệu, các tháp Chăm: Khương Mỹ, Chiên Đàn, Bằng An,... các di tích thuộc văn hóa Sa Huỳnh,...

Hệ thống tài nguyên du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam gồm các di tích lịch sử - văn hóa, lễ hội truyền thống đặc sắc, các làng nghề truyền thống, văn hóa dân gian, văn hóa ẩm thực, tính cách con người xứ Quảng,... Đây là những tiềm năng để đẩy mạnh phát triển loại hình du lịch văn hóa của địa phương. Tuy nhiên, trong thời gian qua, việc phát triển du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam còn nhiều hạn chế, chưa tương xứng với tiềm năng của tỉnh. Vì vậy, nghiên cứu tổng quan về tài nguyên du lịch văn hóa và đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển loại hình du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam là việc làm cần thiết.

Tổng quan về tài nguyên du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam

Theo Điều 15, Luật Du lịch Việt Nam năm 2017: “*Tài nguyên du lịch văn hóa bao gồm di tích lịch sử - văn hóa, di tích cách mạng, khảo cổ, kiến trúc; giá trị văn hóa truyền thống, lễ hội, văn nghệ dân gian và các giá trị văn hóa khác; công trình lao động sáng tạo của con người có thể được sử dụng cho mục đích du lịch*” (Quốc hội, 2017). Tài nguyên du lịch văn hóa là tài nguyên có nguồn gốc nhân tạo do con người sáng tạo ra. Tuy nhiên, chỉ có những tài nguyên du lịch văn hóa có sức hấp dẫn với du khách và có thể khai thác phát triển du lịch để tạo ra hiệu quả xã hội, kinh tế, môi trường mới được gọi là tài nguyên du lịch văn hóa.

Tài nguyên du lịch văn hóa hiểu ngắn gọn là các đối tượng và hiện tượng do con người sáng tạo ra trong quá trình tồn tại, có giá trị văn hóa, tinh thần và phục vụ cho nhu cầu phát triển du lịch của mỗi vùng miền, địa phương. Tài nguyên du lịch văn hóa bao gồm các di tích lịch sử, di tích lịch sử văn hóa, phong tục tập quán, lễ hội, các món ăn, thức uống dân tộc, các loại hình nghệ thuật, các lối sống, nếp sống của các tộc người mang bản sắc độc đáo và được lưu giữ cho đến ngày nay. Tài nguyên du lịch văn hóa là cơ sở để tạo ra các sản phẩm du lịch độc đáo, từ đó tuyên truyền, quảng cáo, tiếp thị. Đây là một trong những cơ sở quan trọng nhất của marketing du lịch, giới thiệu những giá trị hiện có của điểm du lịch, để thu hút khách du lịch.

Các giá trị văn hóa được xem là dạng tài nguyên du lịch để khai thác tạo ra các sản phẩm du lịch hấp dẫn, khác biệt và có khả năng cạnh tranh không chỉ giữa các vùng miền, các địa phương trong nước mà còn giữa Việt Nam với các nước trong khu vực và quốc tế. Trên cơ sở những giá trị di sản văn hóa, du lịch khai thác để hình thành nên những

sản phẩm bán cho du khách. Di sản văn hóa là tài nguyên du lịch đặc biệt, vì chính sự đa dạng, phong phú của bản sắc văn hóa luôn hấp dẫn sự khám phá của các đối tượng khách du lịch; do vậy, gìn giữ và phát huy giá trị di sản văn hóa là yếu tố góp phần phát triển du lịch bền vững. Tài nguyên du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam bao gồm:

Di tích lịch sử - văn hóa

Đến với Quảng Nam, du khách sẽ được đắm mình vào thế giới cổ xưa với các đền, tháp Mỹ Sơn, Trà Kiệu, Bằng An, Chiên Đàn, Khương Mỹ; với những công trình rêu phong ở Hội An,... được xây dựng trong nhiều thế kỷ, đạt tới đỉnh cao của nghệ thuật kiến trúc. Nơi đây còn ghi lại nhiều dấu tích trong những năm tháng kháng chiến hào hùng của dân tộc như: Địa đạo Kỳ Anh, Đường mòn Hồ Chí Minh, Căn cứ Chu Lai, chiến khu Trà My, Nhà lưu niệm cụ Huỳnh Thúc Kháng, Địa đạo Phú An - Phú Xuân, Nhà cổ Phùng Hưng, Không gian nhà Việt Nam - Vinahouse Space, Quần thể tượng đài mẹ Việt Nam anh hùng ở Tam Kỳ,...

Tính đến tháng 6.2019, Quảng Nam có tổng số 350 di tích cấp tỉnh, 62 di tích quốc gia, trong đó có bốn di tích quốc gia đặc biệt (Minh Huyền, 2019).

Lễ hội văn hóa truyền thống

Không chỉ nổi tiếng với các cảnh quan di sản văn hóa - thiên nhiên, Quảng Nam còn là nơi hội tụ nhiều giá trị văn hóa phi vật thể, trong đó có nhiều lễ hội đặc sắc thu hút đông đảo du khách trong nước và quốc tế về tham dự. Các lễ hội văn hóa tiêu biểu của Quảng Nam như: Lễ hội đêm Rằm phố cổ Hội An, Lễ hội Bà Thu Bồn, Lễ hội Quảng Nam, Lễ Cầu bông - lễ hội Quảng Nam vào mùa xuân, Lễ vía Bà Thiên Hậu - lễ hội của người Hoa ở Quảng Nam, Lễ cúng tổ Minh Hải - lễ hội hướng về đạo Phật, Lễ tế cá Ông - lễ hội của ngư dân Quảng Nam, Lễ giỗ Tổ nghề yến, Lễ hội làng gốm Thanh Hà,... Lễ hội là một nét văn hóa vô cùng đặc sắc của du lịch Quảng Nam, đến với lễ hội, du khách sẽ được thưởng thức những loại hình nghệ thuật truyền thống của Quảng Nam, tham gia các trò chơi dân gian, các hoạt động thể thao, giải trí, đồng thời cũng làm giàu cho vốn hiểu biết của mình.

Làng nghề truyền thống

Quảng Nam là tỉnh thuộc khu vực miền Trung với nhiều lợi thế về văn hóa cộng đồng, tài nguyên thiên nhiên để phát triển du lịch sinh thái, du lịch làng nghề, du lịch trải nghiệm đời sống văn hóa, sinh hoạt của người dân từ vùng đồng bằng, ven biển đến vùng sâu trong đất liền, nơi cư trú của cộng đồng các dân tộc thiểu số anh em. Trong đó, du lịch làng nghề Quảng Nam có nhiều tiềm năng phát triển với những làng nghề hấp dẫn như Làng trống Lâm Yên, Làng hoa trái Đại Bường, Làng mộc Kim Bồng, Làng đúc đồng Phước Kiều, Làng gốm Thanh Hà, Làng dệt lụa Duy Trinh, Làng chiếu cói Thạch Bàn, Làng rau Trà Quế, Làng nghề đèn lồng Hội An, Làng dệt lụa Mã Châu, Làng dâu

Đông Yên - Thi Lai, Nghề dệt thổ cẩm Cơ Tu,... Các sản phẩm làng nghề truyền thống luôn chứa đựng trong nó nhiều giá trị tinh tế của một nền văn hóa. Và do đó, việc phát triển các nghề và làng nghề truyền thống gắn với phát triển du lịch, vừa góp phần gìn giữ văn hóa dân tộc, vừa mang đến cho khách du lịch thêm những trải nghiệm thú vị.

Văn hóa - văn nghệ dân gian

Quảng Nam là vùng đất đang lưu giữ, bảo tồn nhiều loại hình diễn xướng dân gian có giá trị, trong đó có một số loại hình đã được UNESCO công nhận là *di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại*, như: *Nghệ thuật biểu diễn công chiêng, Trò chơi và hát bài chòi*. Nhiều hình thức diễn xướng khác đã được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia như: *hát bả trạo, hát lý* và điệu múa *tungtung - yaya* của người Cơ Tu,... Ngoài ra, trên mỗi vùng miền, mỗi địa bàn, các cộng đồng cư dân hiện đang lưu giữ, thực hành nhiều hình thức diễn xướng khác nhau gắn với nhiều lễ hội, nhiều sinh hoạt văn hóa, tôn giáo - tín ngưỡng, tạo thành một bộ phận di sản diễn xướng dân gian vô cùng phong phú, độc đáo như: *hát sắc bùa, múa thiên cầu, biểu diễn du hồ, hát bội*,...

Văn hóa ẩm thực

Văn hóa ẩm thực của Quảng Nam rất phong phú. Mảnh đất này nằm ở trung điểm miền Trung với địa hình phong phú đa dạng, có đồng bằng, trung du, miền núi, miền biển, từ đó hình thành nên những nét văn hóa ẩm thực đặc sắc, độc đáo. Nơi đây có nhiều món ăn nổi tiếng như: mì Quảng, bê thui, cao lầu, bánh bao - bánh vạc, com gà, bánh ít lá gai, bánh phu thê,... Mì Quảng và cao lầu được công nhận món ngon đạt kỷ lục châu Á; bê thui Cầu Mống được công nhận món ngon kỷ lục Việt Nam; phở sắn Đông Phú, gà tre đèo Le, mực com biển ngang,... là đặc sản Quảng Nam trong top 50 món ngon Việt Nam.

Trong thời gian qua, ngành du lịch Quảng Nam đã chú trọng đến những nét văn hóa ẩm thực đặc sắc trong hoạt động xúc tiến, quảng bá nhằm thu hút khách du lịch. Đặc biệt, trong dịp Festival di sản Quảng Nam lần thứ V năm 2013, Tổ chức Kỷ lục châu Á đã xác lập mì Quảng là một trong 12 món ăn Việt Nam đạt tiêu chí "Giá trị ẩm thực châu Á", công nhận bê thui Cầu Mống (Điện Bàn) vào top 50 món ăn đặc sản nổi tiếng Việt Nam. Đây là cơ hội lớn để tỉnh Quảng Nam nâng cao thương hiệu du lịch trong nước và quốc tế. Khai thác văn hóa ẩm thực không chỉ góp phần vào việc thu hút du khách, hướng tới việc xây dựng thương hiệu du lịch mà đây còn là con đường để xứ Quảng có thể phổ biến các yếu tố văn hóa ẩm thực đến du khách trong và ngoài nước. Trong không gian của khách sạn, nhà hàng sang trọng hay một quán bình dân ven đường nào đó, người dân xứ Quảng niềm nở, nhiệt thành đón khách bằng chất giọng quê rất "Quảng" và sự đôn hậu vốn có thì có lẽ, du khách sẽ có "cái" để thưởng thức, khám phá các hương vị đặc trưng của món ăn xứ Quảng và để nhớ, để hoài niệm về vùng đất di sản này.

Như vậy, bên cạnh tài nguyên du lịch tự nhiên, Quảng Nam là địa phương có tài nguyên du lịch văn hóa vô cùng phong phú và đa dạng, đây là điều kiện để Quảng Nam thúc đẩy phát triển du lịch trên cơ sở khai thác tài nguyên du lịch văn hóa địa phương.

Thực trạng phát triển du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam

Về tình hình khách du lịch đến Quảng Nam và doanh thu từ các hoạt động du lịch

Quảng Nam nằm trong vùng kinh tế trọng điểm miền Trung với tiềm năng đa dạng và phong phú để phát triển du lịch như Đô thị cổ Hội An, Khu đền tháp Mỹ Sơn và Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm.

Trước đại dịch Covid-19, Quảng Nam là điểm đến hấp dẫn đối với khách du lịch quốc tế và nội địa, tổng lượt khách du lịch và doanh thu từ các hoạt động du lịch tăng qua mỗi năm.

Bảng 1: Tổng lượt khách du lịch đến Quảng Nam và doanh thu từ du lịch ở Quảng Nam giai đoạn 2015 - 2019

Năm	Tổng lượt khách quốc tế và nội địa đến Quảng Nam qua các năm (triệu lượt)						Tổng thu (tỷ đồng)	Tăng trưởng (%)
	Tổng lượt khách	Tăng trưởng (%)	Khách quốc tế	Tăng trưởng (%)	Khách nội địa	Tăng trưởng (%)		
2015	3,7	4,6	1,89	6,7	1,96	2,56	2.570	16
2016	4,3	13,3	2,25	19,04	2,11	7,6	3.200	24,5
2017	5,3	13,7	2,77	10,4	5,53	19,9	3.860	24,5
2018	6,5	21,5	3,78	36,6	2,79	5,33	4.700	21,7
2019	7,6	17,6	4,5	20,5	3,089	13,5	6.000	27,66

Nguồn: Kết quả tổng hợp từ số liệu của Sở VH,TT&DL tỉnh Quảng Nam

Từ Bảng 1 có thể thấy, lượng khách du lịch và doanh thu năm sau luôn cao hơn năm trước. Tốc độ tăng trưởng bình quân giai đoạn 2015-2019: về lượt khách đạt 19,3%, về doanh thu đạt 24,5%.

Tuy nhiên, đại dịch Covid-19 bùng phát đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến hoạt động kinh doanh du lịch tỉnh Quảng Nam năm 2020. Ngành du lịch Quảng Nam bị ảnh hưởng sớm và nặng nề, sụt giảm rất nghiêm trọng về lượng khách cũng như doanh thu, trong một thời gian ngắn, các chỉ tiêu về lượng khách và doanh thu sụt giảm mạnh, trên 90% doanh nghiệp du lịch tạm thời dừng hoạt động, một số đơn vị đứng trước nguy cơ phá sản. Theo ước tính của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quảng Nam, “tổng lượt khách tham

quan, lưu trú du lịch năm 2020 ước đạt trên 1,4 triệu lượt khách, giảm 81% so với cùng kỳ năm 2019; giảm 82% so với số kế hoạch. Doanh thu từ tham quan, lưu trú du lịch năm 2020 ước đạt 1.068 tỷ đồng, giảm 82,7% so với cùng kỳ năm 2019, giảm 85% so với số kế hoạch. Thu nhập xã hội từ du lịch ước đạt 2.510 tỷ đồng” (Đức Hoàng, 2020). Như vậy, đại dịch Covid-19 đã tác động nặng nề đến lượng khách du lịch và doanh thu từ các hoạt động du lịch của tỉnh Quảng Nam. Đây là thực trạng chung của ngành du lịch các tỉnh miền Trung nói riêng và cả nước nói chung.

Về phát triển sản phẩm du lịch văn hóa

Trong những năm qua, cùng với quần thể Di sản văn hóa kiến trúc Khu phố cổ Hội An, hàng loạt các sản phẩm du lịch độc đáo: “Đêm phố cổ”, “Phố đi bộ”, “Phố không có tiếng động cơ xe máy”, “Sông xưa thuyền cổ”, “Đêm Cù Lao Chàm”, các khu chợ đêm,... gắn với nhiều lễ lệ, lễ hội, hoạt động văn hóa truyền thống, diễn xướng dân gian được phục hồi, phát huy đúng hướng, vừa gắn với tín ngưỡng truyền thống, vừa phục vụ khách tham quan, nghiên cứu và với việc tổ chức nhiều sự kiện văn hóa.

Hàng năm, một số lễ hội như: Hội Tết dân tộc, Hội đèn lồng, Tết Nguyên tiêu, Tết Trung thu, các lễ giỗ Tổ nghề, cùng với nhiều hoạt động hợp tác, giao lưu văn hóa, kết nghĩa, lưu diễn nghệ thuật giữa Hội An với nhiều địa phương trong nước, và ở các nước: Hồng Kông - Trung Quốc, Ý, Thái Lan, Đức, Nhật Bản, Hàn Quốc,... được tổ chức, mang lại nhiều kết quả.

Tại Khu đền tháp Mỹ Sơn, một số lễ hội dân gian, ca múa nhạc truyền thống của dân tộc Chăm được tái hiện đã trở thành sản phẩm du lịch độc đáo, góp phần thu hút du khách, nhất là khách quốc tế đến tham quan, trải nghiệm.

Các sự kiện văn hóa như: Festival Di sản Quảng Nam (định kỳ bốn năm/lần), Liên hoan và Hội thi hợp xướng quốc tế; các cuộc thi: Hoa hậu Việt Nam, Hoa hậu Hoàn Vũ, Hoa hậu Trái Đất, hội nghị cấp cao APEC (2017),... đã góp phần làm cho hình ảnh Hội An ngày càng lan tỏa khắp nơi trên thế giới, thêm hấp dẫn, độc đáo thu hút đông đảo du khách tham quan, hưởng thụ. Trong nhiều năm qua Hội An tổ chức hội thi hô hát bài chòi và đạt được thành công hơn mong đợi. Hội thi đã thu hút, giới thiệu được lực lượng diễn viên quần chúng tham gia diễn xướng, có triển vọng trở thành những anh hiệu, chị hiệu tài năng trong tương lai nếu thường xuyên được cọ xát, rèn luyện. Hội thi cũng tạo được hấp lực mạnh mẽ đối với đông đảo nhân dân và du khách trong và ngoài nước đến thưởng thức, tìm hiểu loại hình nghệ thuật đã trở thành di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại này (Đỗ Huấn, 2020). Quảng Nam đã là tốt công tác kết nối di sản văn hóa thế giới - khu phố cổ với Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm và không gian văn hóa các làng quê, làng nghề truyền thống đã có những kết quả bước đầu.

Việc bảo tồn và khai thác du lịch ở các làng nghề gốm Thanh Hà, rau Trà Quế, mộc Kim Bông ... theo hướng giữ gìn nguyên vẹn cảnh quan, không gian sinh động của làng nghề để tạo thành điểm du lịch cho du khách hay trình diễn, giới thiệu các công đoạn, các sản phẩm của nghề may mặc, làm lồng đèn,... là hướng đi đúng đắn và phát huy tốt hiệu quả trong thời gian qua. Ngoài ra, Quảng Nam còn có các giá trị văn hóa vùng miền như hát bả trạo của cư dân miền biển, các lễ hội văn hóa miền núi rất phong phú và đa dạng. Có thể nói, những nền tảng văn hóa mà Quảng Nam có được chính là tiền đề quan trọng để phát triển du lịch bền vững, góp phần phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao đời sống của người dân.

Về công tác xúc tiến, quảng bá du lịch Quảng Nam

Trong những năm qua, để đẩy nhanh tốc độ tăng trưởng của ngành du lịch, tỉnh Quảng Nam đặc biệt quan tâm đến hoạt động đầu tư và xúc tiến du lịch, tập trung chủ yếu vào ba lĩnh vực: [1] Xúc tiến đầu tư phát triển hạ tầng du lịch; [2] Xúc tiến đầu tư phát triển sản phẩm du lịch; [3] Xúc tiến xây dựng và phát triển các tour, tuyến du lịch trong tỉnh, kết nối với các địa phương trong nước và quốc tế.

Mục tiêu trong giai đoạn 2021 - 2025, đẩy mạnh hoạt động quảng bá, xúc tiến du lịch Quảng Nam trong giai đoạn mới, góp phần xây dựng Quảng Nam trở thành trung tâm du lịch của khu vực và là điểm đến an toàn, thân thiện. Công tác giới thiệu hình ảnh, quảng bá du lịch đã được các cấp, ngành quan tâm thực hiện; nội dung, hình thức quảng bá, xúc tiến được nâng cao, góp phần xây dựng hình ảnh, thương hiệu du lịch Quảng Nam, khẳng định du lịch là điểm đến an ninh, an toàn. Một số điểm đến, sản phẩm du lịch được quảng bá rộng rãi và được khẳng định hình ảnh qua sự bình chọn và đánh giá cao của các tạp chí uy tín và trang mạng chuyên về du lịch trên thế giới với các giải thưởng quốc tế. Hoạt động quảng bá, xúc tiến du lịch góp phần thực hiện mục tiêu chung của du lịch Quảng Nam, thu hút nhiều du khách trong nước và quốc tế đến Quảng Nam. Hoạt động liên kết, hợp tác phát triển du lịch trong nước và quốc tế đã tạo dựng hình ảnh, vị thế Quảng Nam nói chung và du lịch nói riêng, góp phần thu hút đầu tư và thúc đẩy các ngành khác phát triển.

Tuy nhiên, việc phát triển du lịch trên cơ sở khai thác tài nguyên du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam còn nhiều khó khăn, hạn chế như:

- Thứ nhất, kết cấu hạ tầng du lịch chưa đáp ứng kịp thời yêu cầu phát triển; chưa khai thác hiệu quả giá trị các khu di tích lịch sử, văn hóa, danh thắng, công trình tôn giáo tín ngưỡng tâm linh, nhiều điểm du lịch chưa quy hoạch hợp lý, du khách vẫn chưa biết nhiều đến tiềm năng, lợi thế của Quảng Nam.

- Thứ hai, kết quả hoạt động du lịch chưa tương xứng với tiềm năng là do sản phẩm du lịch của Quảng Nam còn đơn điệu, thiếu bền vững; sự liên kết trong khai thác, phát

triển du lịch giữa các điểm đến, cơ sở dịch vụ du lịch, giữa các địa phương trong tỉnh và các vùng miền khác trong khu vực và toàn quốc còn hạn chế.

- Thứ ba, công tác xúc tiến du lịch của địa phương thời gian qua còn thiếu tính chuyên nghiệp, chưa thường xuyên, chưa tạo dựng được thương hiệu cho du lịch Quảng Nam vươn xa. Quảng Nam đang thiếu dịch vụ bổ sung, thiếu sự cạnh tranh, cơ sở lưu trú không mới và tại những điểm du lịch, thông tin giới thiệu không sâu, thiếu sự dẫn dắt.

Một số giải pháp đẩy mạnh phát triển du lịch văn hóa tỉnh Quảng Nam hiện nay

- Một là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quảng bá hình ảnh du lịch Quảng Nam. Đổi mới và nâng cao hiệu quả công tác giới thiệu, quảng bá về giá trị lịch sử, văn hóa, tiềm năng, thế mạnh của các di tích lịch sử, văn hóa, danh thắng, lễ hội, văn hóa ẩm thực của Quảng Nam trên các phương tiện truyền thông đại chúng, các hội chợ, triển lãm du lịch lớn trong tỉnh, khu vực và toàn quốc. Thời gian tới, ngành du lịch Quảng Nam xác định sẽ tiếp tục đổi mới cách làm, đa dạng các hoạt động, phương thức quảng bá, xúc tiến. Trong đó tập trung vào một số nhiệm vụ cụ thể như hoàn thiện chiến lược marketing du lịch Quảng Nam; ưu tiên tập trung vào phương thức e-marketing để quảng bá, xúc tiến du lịch; chú trọng quảng bá du lịch trên các trang mạng xã hội, website; quảng bá trên các phương tiện thông tin truyền thông, quảng bá trực quan, phát hành các ấn phẩm du lịch. Đồng thời tổ chức các hội nghị, hội thảo, diễn đàn chuyên đề về xúc tiến đầu tư, quảng bá du lịch; đăng cai tổ chức và tham gia các sự kiện du lịch trong và ngoài nước; liên kết xây dựng thương hiệu và quảng bá điểm đến tại các thị trường du lịch có tiềm năng trong nước và nước ngoài. Nâng cao năng lực hoạt động xúc tiến, quảng bá; ưu tiên đầu tư từ nguồn ngân sách Nhà nước và huy động các nguồn lực xã hội cho công tác xúc tiến đầu tư, quảng bá du lịch. Đẩy mạnh quảng bá xúc tiến du lịch tại chỗ với các hoạt động tổ chức các sự kiện văn hóa, thể thao, du lịch trên địa bàn tỉnh như Festival Di sản Quảng Nam, cuộc thi hợp xướng quốc tế, sự kiện Giao lưu văn hóa Hội An - Nhật Bản, sự kiện Giao lưu văn hóa Tam Kỳ - Hàn Quốc, liên hoan ẩm thực quốc tế,...; hỗ trợ các huyện, thị xã, thành phố trong tỉnh tổ chức tốt các hoạt động quảng bá, xúc tiến du lịch nhân các sự kiện, lễ hội tại địa phương; đăng cai tổ chức các sự kiện văn hóa, thể thao và du lịch lớn của quốc gia tại Quảng Nam như Năm du lịch quốc gia 2022, các cuộc thi sắc đẹp, giải đấu thể thao,...; tổ chức các cuộc thi tuyên truyền, quảng bá và thu hút sự quan tâm của công chúng đối với hoạt động du lịch của tỉnh; các hội nghị, hội thảo chuyên đề về xúc tiến, quảng bá, phát triển du lịch. Đồng thời, tham gia các hội chợ, sự kiện du lịch lớn như tham gia định kỳ và luân phiên các hội chợ du lịch quốc tế ở các thị trường trọng điểm và tiềm năng với quy mô, hình thức, nội dung phù hợp; tổ chức các chương trình phát động thị trường quốc tế; nghiên cứu thành lập Văn phòng đại diện du lịch Quảng Nam tại một số thị trường trọng điểm ở nước ngoài; đón các đoàn famtrip, presstrip, đoàn làm phim,

những người nổi tiếng, có tầm ảnh hưởng lớn đến khảo sát tìm hiểu du lịch Quảng Nam; ứng dụng công nghệ thông tin trong quảng bá, xúc tiến du lịch.

- Hai là, đầu tư xây dựng cơ sở vật chất phục vụ phát triển du lịch. Để phục vụ phát triển du lịch, Quảng Nam cần tập trung quy hoạch và đầu tư kết cấu hạ tầng, làm cơ sở kêu gọi đầu tư cho du lịch phát triển; chủ động hơn nữa, nhất là trong xây dựng các đề tài, đề án nghiên cứu khoa học, làm cơ sở thu hút đầu tư phát triển sản phẩm du lịch; lập danh mục các dự án ưu tiên kêu gọi đầu tư du lịch trong thời gian tới. Đồng thời, Quảng Nam cần chủ động hơn nữa trong việc liên kết với các tỉnh vùng duyên hải Nam Trung Bộ và Tây Nguyên để xây dựng tuyến du lịch liên tỉnh, liên vùng; liên kết với các đơn vị lân cận ở hai trung tâm có nguồn khách du lịch lớn là Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, để đưa khách về Quảng Nam. Quảng Nam cần chú trọng xúc tiến đầu tư cho du lịch, nhất là những điểm đến hấp dẫn còn mang nét hoang sơ sẽ giúp ngành du lịch Quảng Nam hoàn thiện về cơ sở vật chất, hạ tầng, tạo điều kiện tốt để thu hút và giữ chân du khách khi đến với Quảng Nam.

- Ba là, phát triển du lịch văn hóa gắn với chiến lược bảo tồn và phát huy di sản văn hóa. Để hướng du lịch Quảng Nam phát triển bền vững, thì mối quan hệ giữa phát triển du lịch và bảo tồn di sản phải được xử lý hài hòa, hợp lý trên cơ sở ứng xử có trách nhiệm của những bên liên quan mà đi đầu là những cơ quan quản lý du lịch và di sản. Vì vậy, ngoài vấn đề quan trọng là đào tạo đội ngũ cán bộ từ quản lý di sản đến những người làm du lịch am hiểu về văn hóa và kinh doanh du lịch, cần lưu ý quan điểm gắn di sản với phát triển du lịch không có nghĩa là tất cả các di sản đều được phép khai thác du lịch. Có những di sản chưa, hoặc không được khai thác du lịch mà phải bảo tồn. Trong phát triển du lịch tại các khu di sản, cần giải quyết hài hòa mối quan hệ và quyền lợi của các bên tham gia, nhất là cộng đồng địa phương với tư cách là chủ nhân của di sản trong các hoạt động bảo vệ, quản lý và khai thác di sản, đồng thời đẩy mạnh xã hội hóa để tạo thêm nguồn kinh phí cho trùng tu, bảo tồn di sản.

- Bốn là, đa dạng hóa sản phẩm du lịch văn hóa. Khai thác có hiệu quả các giá trị tài nguyên du lịch văn hóa để phát triển những sản phẩm du lịch đặc thù có tính cạnh tranh cao, thu hút khách du lịch. Hiện nay, một trong những hạn chế cơ bản của du lịch Việt Nam nói chung là thiếu các sản phẩm du lịch đặc thù có tính cạnh tranh cao trong khu vực và quốc tế. Chiến lược phát triển du lịch của tỉnh trong giai đoạn tới sẽ ưu tiên khắc phục hạn chế này. Trong trường hợp này, bản thân các di sản văn hóa, đặc biệt là các di sản thế giới là những tài nguyên du lịch có giá trị. Vấn đề là cần có quy hoạch và đầu tư hợp lý để biến những giá trị di sản văn hóa thành sản phẩm du lịch có sức cạnh tranh, thu hút khách du lịch. Sự tăng trưởng về khách du lịch đến các điểm di sản sẽ đồng nghĩa với việc những giá trị di sản này sẽ càng được phát huy. “Xây dựng tour đến các di tích lịch sử, văn hóa, danh thắng, các công trình tôn giáo, tâm linh trên địa bàn toàn tỉnh. Theo tour

du lịch, người hướng dẫn viên phải giúp du khách hiểu rõ những giá trị nổi bật về di sản văn hóa và những phong tục tập quán tốt đẹp của Quảng Nam. Có như vậy, giá trị của các di sản mới trở nên vĩnh hằng, hoạt động du lịch cũng vì thế ngày càng phát triển hơn. Khuyến khích phát triển mạnh các tour chuyên đề: tham quan, nghỉ dưỡng biển; du lịch văn hóa đá, lễ hội tâm linh, ẩm thực, mua sắm; du lịch khám phá, mạo hiểm,... Cần phải có chính sách ưu đãi, tôn vinh kịp thời, đúng mức những tổ chức, cá nhân có nhiều đóng góp đầu tư cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất - kỹ thuật cho phát triển du lịch, dịch vụ Quảng Nam phát triển bền vững” (Nguyễn Hoài Sơn, 2018).

- Năm là, phát triển du lịch văn hóa phải gắn với phát triển cộng đồng. Cộng đồng là một phần không thể thiếu của di sản văn hóa, trong nhiều trường hợp cộng đồng chính là linh hồn, là tâm điểm của di sản. Chính vì vậy phát triển du lịch dựa trên các tài nguyên du lịch văn hóa không thể tách rời phát triển cộng đồng ở khu vực di sản và lợi ích có được từ du lịch di sản phải được chia sẻ với cộng đồng. Trong trường hợp này, cộng đồng sẽ là nhân tố tích cực góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị di sản trên quê hương của họ. Bên cạnh ý nghĩa trên, phát triển du lịch văn hóa gắn với cộng đồng sẽ còn khai thác được những giá trị văn hóa bản địa góp phần làm đa dạng và phong phú hơn sản phẩm du lịch điểm đến, làm tăng tính hấp dẫn và hiệu quả kinh doanh du lịch.

- Sáu là, phát triển du lịch văn hóa phải gắn với chiến lược phát triển du lịch quốc gia và khu vực. Để phát huy có hiệu quả các tài nguyên du lịch văn hóa, hoạt động xúc tiến du lịch thông qua sự hợp tác với các nước trong khu vực sẽ có ý nghĩa quan trọng. Sự hợp tác này trước hết sẽ tạo ra các tuyến du lịch văn hóa có tính liên vùng và khu vực. Để các ý tưởng gắn kết du lịch dựa trên tài nguyên du lịch văn hóa, cần thiết phải có liên kết phát triển du lịch giữa các vùng du lịch; giữa du lịch Quảng Nam với các vùng trong nước và các nước trong khu vực thông qua một số chương trình cụ thể. Việc quảng bá và phát triển các chương trình này chính là phương thức phát huy có hiệu quả các tài nguyên du lịch văn hóa ở Quảng Nam.

- Bảy là, từng bước nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch. Tranh thủ sự hợp tác quốc tế, tạo điều kiện cho các cán bộ quản lý ngành du lịch và văn hóa được học tập kinh nghiệm quản lý và khai thác các tài nguyên tại các nước, các vùng có danh thắng quốc gia, di sản văn hóa thế giới, thường xuyên giáo dục, nâng cao nhận thức của cộng đồng dân cư; xây dựng cơ chế, chính sách khuyến khích sự tham gia của cộng đồng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị nguồn tài nguyên du lịch nhằm bảo tồn và phát huy giá trị nguồn tài nguyên du lịch phục vụ phát triển cho địa phương, vùng và quốc gia. Chú trọng công tác bảo tồn, phát huy hiệu quả hoạt động của các câu lạc bộ/nhóm/đội nghệ thuật truyền thống ở cơ sở và của nghệ nhân dân gian, những người nắm giữ các di sản tại cộng đồng dân cư. Kien toan các câu lạc bộ/nhóm/đội nghệ thuật truyền thống hiện có tại các xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh. Đề xuất cơ chế chính sách hỗ trợ các câu

lạc bộ/nhóm/đội nghệ thuật truyền thống và các nghệ nhân dân gian nhằm bảo tồn, phát huy giá trị các di sản văn hóa phi vật thể.

Kết luận

Với tiềm năng du lịch phong phú và con người giàu lòng nhân hậu, mến khách, Quảng Nam đang từng bước hình thành thương hiệu, trở thành điểm đến hấp dẫn đối với các nhà đầu tư và du khách trong và ngoài nước. Sự phát triển du lịch về lâu dài phụ thuộc rất nhiều vào chất lượng môi trường và giá trị nguyên vẹn của các tài nguyên du lịch văn hóa. Có thể nói Quảng Nam đã thực hiện tốt công tác bảo tồn và phát huy giá trị tài nguyên du lịch văn hóa đáp ứng yêu cầu phát triển du lịch bền vững của tỉnh. Trong thời gian đến, Quảng Nam cần tiếp tục xây dựng sản phẩm du lịch, hình thành các tour du lịch gắn với khai thác giá trị các di tích, danh thắng trên địa bàn tỉnh. Khuyến khích phát triển mạnh hoạt động lễ hội du lịch, xây dựng các tour du lịch chuyên đề: tham quan, nghỉ dưỡng biển; du lịch văn hóa, lễ hội, tâm linh, ẩm thực, mua sắm; du lịch khám phá, mạo hiểm...; liên kết, hợp tác với các tỉnh, thành, các doanh nghiệp lễ hội tổ chức các sự kiện để thu hút khách du lịch. Đồng thời, tăng cường công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức về vai trò tầm quan trọng của ngành du lịch trong phát triển kinh tế - xã hội hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- Đỗ Huấn (2020). “Tạo sản phẩm du lịch từ giá trị văn hóa”. <http://baoquangnam.vn>. Truy cập ngày 20.10.2020.
- Đức Hoàng (2020). “Quảng Nam cần chú trọng phát triển du lịch bền vững, bảo vệ tài nguyên, môi trường và di sản”. <https://bvhttdl.gov.vn>. Truy cập ngày 26.11.2020.
- Lê Đức Thọ (2020). “Nghiên cứu tiềm năng phát triển loại hình du lịch di sản tại tỉnh Quảng Nam”. *Tạp chí Kinh tế và Quản trị kinh doanh*, số 15, 13-19.
- Minh Huyền (2019). “Quảng Nam có tổng số 350 di tích cấp tỉnh”. <https://bvhttdl.gov.vn>. Truy cập ngày 05.07.2019.
- Nguyễn Hoài Sơn (2018). Di sản văn hóa và phát triển du lịch thời kỳ hội nhập, <http://www.baophuyen.com.vn>. Truy cập ngày 05.12.2020.
- Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2017). *Luật Du lịch Việt Nam*. Hà Nội: Chính trị quốc gia - Sự thật.
- Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Nam (2021). *Quyết định 2596/QĐ-UBND, ngày 12.9.2021 về ban hành Chương trình phát triển du lịch tỉnh Quảng Nam đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2030*. Quảng Nam.